

Kemikalier i varor

– tillsyn hos sko- och möbelhandel

Tillsynsprojekt i samarbete mellan
Malmö, Göteborg och Stockholm

Göteborgs Stad
Miljö

Miljöförvaltningen

Karl Johansgatan 23, 414 59 Göteborg • Tel vx: 031-368 37 00
Epost: miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se • www.goteborg.se/miljo

VI SKALL STRÄVA EFTER STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR!

För att bli trovärdiga i vår roll som tillsynsmyndighet måste vi visa att vi ställer krav på oss själva. Genom att skaffa oss egen erfarenhet av miljöledning blir vi en bättre samarbetspartner till företag, organisationer och enskilda i deras miljöarbete.

Miljöpolicy

Miljöförvaltningen arbetar på uppdrag av Miljönämnden för att nå visionen om den långsiktigt hållbara utvecklingen av staden. För att vi ska bli framgångsrika är det viktigt att vi i alla situationer uppfattas som goda förebilder.

Vår egen påverkan

Vi ska när vi utför vårt arbete vara medvetna om vår egen miljöpåverkan.

Denna påverkan uppkommer som följd av innehållet i de tjänster vi producerar och hur vi till exempel utnyttjar våra lokaler, reser i tjänsten och gör våra inköp.

Ständiga förbättringar

Vi ska arbeta för att åstadkomma ständiga förbättringar när det gäller vårt miljöarbete. Detta innefattar både direkt som indirekt påverkan.

Bli ledande

Vi ska med vår egen miljöanpassning ligga över de krav vi som tillsynsmyndighet ställer på andra.

Detta innebär att vi med god marginal följer de lagar och andra bestämmelser som gäller för vår verksamhet samt att vi med detta åtar oss att bedriva ett förebyggande miljöarbete.

Samarbete med andra

Vi ska ständigt arbeta med att utveckla miljöarbetet genom samarbete och utbyte med andra aktörer.

Vi själva som resurs

Vi ska nå goda resultat i miljöarbetet genom kunnig och engagerad personal som ansvarsfullt och med helhetsperspektiv tar aktiv del i arbetet. Förvaltningen satsar kontinuerligt på utbildning och information för att alla anställda ska kunna ta ansvar i enlighet med budget och interna miljömål.

Förord

Under 2010 inleddes ett så kallat storstadsgemensamt projekt mellan miljöförvaltningarna i Göteborg, Stockholm och Malmö. Projektets syfte är att utföra samordnad kemikalietillsyn. Under 2010 har detta samarbete resulterat i tre genomförda projekt. Resultatet av tillsynen av detaljhandeln för skor och möbler är sammanställt i denna rapport.

Problematiken kring kemikalier i varor uppmärksammas mer och mer. Det är ett relativt oreglerat område och endast ett fåtal ämnen är förbjudna eller begränsade. Däremot förs nya ämnen kontinuerligt upp på den så kallade kandidatförteckningen som är kopplad till Reach-lagstiftningen. För detaljhandeln innebär kandidatförteckningen att kunskap krävs om vilka ämnen som kan förekomma i deras varor. Det kan handla om att ställa krav vid inköp, skriva avtal, följa upp kemikaliekraven med egna analyser och om att ha bra leverantörer.

I samband med sammanställningen av denna rapport publicerades Kemikalieinspektionens handlingsplan för Giftfri vardag. Handlingsplanen kommer att innebära att varutillsynen kommer att öka. Det är ett angeläget arbete för detaljhandeln att ha god kännedom kemikalier i varor.

Rapporten är sammanställd av Karin Kruse, miljöförvaltningen Göteborg

Innehåll

Förord	1
Innehåll.....	2
Sammanfattning.....	3
Bakgrund.....	4
Regler om varor i Reach	4
Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och egenkontroll	5
Det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, delmål 3.....	6
Metoder	6
Resultat.....	8
Slutsatser	10
Skillnad mellan branscherna	10
Vad är en rimlig nivå.....	11
Uppföljning och vidare arbete	12
Bilagor	13

Sammanfattning

Den diffusa spridningen av kemikalier i samhället som sker via varor är ett problem som uppmärksammas allt mer. Vår utgångspunkt i detta tillsynsprojekt har varit att välja varugrupper där kemikalieanvändningen är omfattande och där varorna har en stor spridning i samhället. Varugrupper som kan innehålla flera miljö- och hälsofarliga kemikalier är skor och möbler. I detta projekt har 28 företag inspekterats. Företagen finns i de flesta fall representerade i flera städer och har ett huvudkontor där kemikaliekompetensen oftast finns. Huvudsyftet med inspektionerna har varit att kontrollera företagets egenkontroll, om det finns kompetens om kemikalier i varor, om kemikaliekrav ställs och om analyser utförs för att följa upp dessa. Kemikalier i varor är ett relativt oreglerat område och endast ett fåtal ämnen är begränsade. Tillsynen har också stöd i miljöbalkens allmänna hänsynsregler och det nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Inspektionerna har visat att det finns en stor skillnad mellan sko- och möbelbranschen i hur långt kemikaliearbetet har kommit. Skobranschen har kommit betydligt längre och jobbar mer aktivt med kemikaliekrav och analyser. 12 av 14 företag som sålde skor ställde kemikaliekrav, att jämföra med 4 av 14 möbelhandlare. Miljöförvaltningarna har vid varje inspektion valt två varor och ställt frågor om kemikalieinnehållet. Det har i vissa fall varit svårt att få in svar på de frågor som ställts. Det har tagit lång tid, det har inte inkommit fullständiga svar eller svar har inte alls inkommit. Detta är en brist och en ovana vid denna typ av tillsyn.

Informationsplikten ställer stora krav på företagen om att ha vetskap om vad varorna innehåller. I och med att kandidatförteckningen utökas kommer det bli ett ogörligt arbete att i efterhand gå bakåt i sin leverantörskedja för att få information. Det kommer då krävas att det finns robusta avtal mellan inköp och leverantör om att ämnen upptagna på kandidatförteckningen inte ingår. Det samma gäller ämnen som är begränsade och ämnen som företaget valt att ha egna gränsvärden för.

Tillsynsprojektet har lett till att

- Möbelbranschen har tagit fram kravkriterier och möbelbutiker har börjat använda sig av dessa dokument vid sina inköp. Detta är en följd av lagstiftningens nya krav men också ett resultat av den tillsyn vi riktat mot branschen.
- De butiker som inte kände till kandidatförteckningen eller att de hade ett ansvar gentemot kund har nu kunskapen om informationsplikten och butikens ansvar.
- Genom att vi vid inspektionerna har fört en vidare diskussion kring problemen med miljö- och hälsopåverkan och den diffusa spridningen av kemikalier upplever vi att förståelsen för dessa frågor har ökat.

- För de företag och leverantörer som arbetar aktivt med dessa frågor är det viktigt att se att myndigheterna nu också efterfrågar denna kunskap.

Den storstadsgemensamma tillsynen var på detta sätt effektiv och gav gott resultat. Under 2011 kommer detta projekt att fortsätta med tillsynsbesök hos ytterligare ett antal möbelbutiker.

Bakgrund

Bakgrunden till projektet är att Kemikalieinspektionen under 2009 var ute på tillsyn hos företag som tillverkar och/eller importerar textilier avsedda för barn. Resultatet av deras tillsyn visade att alltför många företag helt saknar rutiner och organisation för att på ett tillfredsställande sätt skaffa sig kunskap om kemikalieinnehållet i varor. Hälften av företagen saknade helt kunskap om kemikaliefrågor och kemikalielagstiftning, och ställde heller inga krav på leverantörerna vad gällde innehåll av kemikalier i varor.

Att textilier kan innehålla miljö- och hälsoskadliga kemikalier är känt sedan länge. Kemikalieinspektionen har fört dialog med branschen som har förbättrat sitt kemikaliearbete. Textilimportörerna har tagit fram kemikaliekrav, Swerea IVF har startat en kemikaliegrupp med många medlemmar. Frågan uppmärksammas av miljöorganisationer och andra beställare av analyser.

Regler om varor i Reach

Den nya europeiska kemikalielagstiftningen Reach som trädde i kraft i juli 2007 reglerar i huvudsak kemiska produkter men innehåller också en del regler som berör varor.

- **Bilaga XVII till Reach** omfattar en del kemikalier som har sådana egenskaper att användningen av dessa begränsats eller ibland helt förbjudits. Endast ett fåtal av de ämnen som kan förekomma i varor, såsom skor och möbler, är begränsade eller förbjudna.
- **Kandidatförteckningen.** I oktober 2008 publicerade Europeiska kemikaliemyndigheten Echa den första kandidatförteckningen. Identifieringen av ämnen som kan komma att tas upp i kandidatförteckningen är en kontinuerlig process, vilket innebär att nya ämnen förs upp på förteckningen successivt. I dag innehåller kandidatförteckningen 46 ämnen. Ämnen som kan föreslås till kandidatförteckningen är ämnen som har egenskaper som kan medföra allvarliga och irreversibla effekter på människors hälsa och i miljön, så kallade särskilt farliga ämnen. Dessa ämnen kan komma att flyttas över till listan (bilaga XIV) över ämnen som anses som så farliga att de måste ha tillstånd för att få användas. Om ett ämne inte får tillstånd att användas för något användningsområde blir det i princip förbjudet.

• **Informationsplikten.** Med kandidatförteckningen följer bland annat ett utökat ansvar genom den så kallade informationsplikten. Informationsplikten innebär att butiken inom 45 dagar ska kunna svara på om en vara innehåller ett ämne på kandidatförteckningen i en halt över 0,1 %.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och egenkontroll

De allmänna hänsynsreglerna finns i miljöbalkens 2 kapitel. Centrala för detta projekt är de tre första hänsynsreglerna.

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Alla som bedriver en verksamhet eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt.

Enligt 26 kapitlet 19 § i miljöbalken ska den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenhet för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera eller kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana skador.

Det nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, delmål 3

Delmål 3 innebär att nyproducerade varor så långt som möjligt ska vara fria från

- nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, nya ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande samt kvicksilver så snart som möjligt, dock senast 2007,
- övriga cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen, samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande, senast år 2010 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet,
- övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande, samt kadmium och bly, senast år 2010.

Dessa ämnen ska inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att ämnena inte läcker ut i miljön. Spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet skall minska fortlöpande.

Metoder

Varje stad har valt ut fem skobutiker och fem möbelbutiker. I första hand valdes större kedjor som inte har ingått i Kemikalieinspektionens tidigare projekt. Miljöförvaltningarna gick tillsammans ut med ett pressmeddelande, bilaga 1. Sedan skickades ett ”Vi kommer brev”, bilaga 2. Med brevet bifogades informationsmaterial från Kemikalieinspektionen.

Den checklista som ligger till grund för inspektionerna, bilaga 3, skickades med brevet eller e-post i efterhand till person med kompetens att fylla i den. I brevet har vikten av att såväl butikschef som ansvarig för kemikaliefrågor ska delta på plats poängterats.

I första hand har miljöförvaltningarna velat träffa såväl butikschef som ansvarig för kemikaliefrågor på plats i butiken. Detta har inte alltid gått att genomföra då huvudkontoren i vissa fall ligger långt bort eller ansvarig person har varit på tjänsteresa. Kontakten har då gått via e-post eller telefon.

På plats i butiken har miljöförvaltningar presenterat sig och sitt arbete. Den utskickade checklistan har i de flesta fall fyllts i förväg. Under inspektionerna

har checklistan använts som underlag och samtalet har förts utifrån frågorna i checklistan.

I samband med inspektionerna har två varor valts i butiken.

Miljöförvaltningarna har ställt frågor om kemikalieinnehållet i de utvalda varorna. Varunamn och frågor har dokumenterats. Inspektionerna är avslutade med en inspektionsrapport.

Ovanstående är det generella genomförandet, vissa olikheter i utformning av pressmeddelande, sätt att komma i kontakt med rätt personer, val av antalet varor har förekommit.

Resultat

Inspekterade företag

Totalt har 28 företag inspekterats.

Malmö

Team Sportia, Ecco, Scorett, Sko Dej, Skokanonen, Möbelshop Sven Larsson AB, Svenska Hem i Malmö AB, C/O Home, ILVA Swe AB

Göteborg

Stadium, Intersport, Din Sko, Eurosko, Ica Maxi, Mio, Svenssons i Lammhult, BoConcept, Sängjätten, Norrgavel

Stockholm

Skopunkten, Nilson, Vagabond, Mixage, Stalands Möbler AB, Sova, Gösta Westerlund, EM, KungSängen

Urval av frågor från checklistan och sammanställning av svaren

Har ni några specifika krav vad gäller ämnen som inte får förekomma i era varor?

När det gäller skobutikerna ställer 12 av 14 butiker krav vid inköp. En av butikerna som inte gör det är en återförsäljare av stora leverantörer, och som inte säljer skor under eget varumärke. Även bland de som ställer krav är det så att det ställs hårdare och mer uttalade krav på leverantörer av skor som säljs under eget namn.

Av möbelhandlarna var det vid inspektionernas start endast 4 av 14 som ställde krav på det innehållet av kemikalier. Några har i efterhand ställt krav. I likhet med ovanstående resonemang om stora leverantörer så är det vanligare i möbelbranschen att man har ett antal stora leverantörer och inga egna varumärken.

Det syns en tydlig skillnad mellan branscherna vilket kan bero på att frågan om kemikalier i skor har varit mer omdiskuterad och att kemikalieinnehållet i skor har blivit analyserat i ett antal undersökningar. Flera företag som handlar med skor är också medlemmar till Textilimportörerna som har tagit fram kemikaliekrav som deras medlemmar kan använda sig av.

I och med inspektionerna hörde möbelhandlarnas branschorganisation av sig och var intresserade av att ta fram information till sina medlemmar. Det har i efterhand resulterat i att branschorganisationen tagit fram kemikaliekrav som medlemmarna kan använda.

Försöker ni gå längre än de krav som lagstiftningen ställer, för att undvika risker med kemikalier i varor?

Ja det gör i princip alla som har svarat ja på ovanstående fråga.

Följer ni upp kemikaliekraven med egna analyser?

För skobranschen är det så att ställs kemikaliekrav så följs de också upp med egna analyser. Det kan givetvis finnas ett stort spann i hur mycket pengar som läggs på analyser.

Hos möbelhandlarna är det endast en kedja som har visat att man följer upp med egna analyser. Detta säkerställs i avtal med de agenturer som anlitas.

Finns rutin för informationsplikten?

17 av 28 företag har sagt sig ha en fungerande rutin för att kunna uppfylla informationsplikten gentemot kund. Rutinen behöver inte vara skriftlig det handlar mer om att alla inom företaget, som kan få en fråga om kemikalieinnehåll i en produkt, vet till vem inom företaget de ska vända sig för att få svar.

Exempel på frågor angående valda varor

Frågorna har i vissa fall rört endast ett enskilt ämne och ibland alla begränsade ämnen i enlighet med begränsningsdirektivet, eller ämnen på kandidatförteckningen. Frågans omfattning har till stor del avgjorts av varans komplexitet. Till exempel om den valda varan är en damstövel i skinn har vanligen frågan varit om sexvärt krom finns i detekterbara halter eller en gummistövel till barn, -förekommer ftalater upptagna på kandidatförteckningen?

I mer komplexa varor som möbler eller skor i flera material kan frågan ha rört alla begränsade ämnen eller alla ämnen på kandidatförteckningen

Analysresultat och intyg från leverantör

Miljöförvaltningen har inte ställt krav på att analysprotokoll krävs som redovisning för att bedöma om efterfrågade kemiska ämnen förekommer i detekterbara halter eller inte. Analysprotokoll har i flera fall skickats in, vissa analysprotokoll kommer från leverantören och är daterade innan inspektionerna startade, andra analysprotokoll är gjorda av det inspekterade företaget efter utförd inspektion. Intyg från leverantörer har också godtagits, det kan då vara intyg om ett enskilt ämnen inte finns i varan eller intyg om att varan inte innehåller ämnen på kandidatförteckningen.

Att bedöma inkomna svar är alltid en bedömningsfråga från fall till fall. I vissa fall kan ett intyg från en leverantör ha ett högre värde än analyser utförda i efterhand, då ett intyg kan visa att efterfrågad information går att få fram i leverantörskedjan.

Totalt har 50 varor valts ut av miljöförvaltningarna. Exakt svar på den fråga som ställdes har i drygt hälften av fallen inkommit. I många fall har ofullständiga svar inkommit, i vissa fall har svar angående ämnen som är begränsade inkommit i stället för de efterfrågade ämnen på kandidatförteckningen och vice versa, och i några fall har svar inte inkommit alls. I två fall har analysresultaten visat på halter marginellt över företagets egna gränsvärden som är satta i deras egna inköpskrav. Detta har då inte gällt ämnen som är begränsade i bilaga XVII till Reach. Företagen har valt att vidta interna åtgärder.

Slutsatser

Syftet med inspektionerna har varit att kontrollera om det finns en fungerande egenkontroll inom sko- och möbelbranschen och att informera företagen om de kunskapskrav som lagstiftningen ställer. Detta har ofta medfört en bra diskussion om den diffusa spridningen av kemikalier i samhället.

Begreppet egenkontroll används främst då man talar om anmälnings- och tillståndspliktig miljö- och hälsofarlig verksamhet. För sko- och möbelhandeln kan kontrollen handla om att företaget har rutiner för att se till att oönskade kemikalier inte finns i varorna. Inom organisationen behövs också en rutin som säkerställer att anställda vet hur de ska agera vid frågor om kemikalieinnehåll i en vara.

Skillnad mellan branscherna

Resultatet av tillsynen av sko- och möbelbranschen visade en stor skillnad mellan branscherna. 12 av 14 skobutiker ställde krav till sina leverantörer jämfört med 4 av 14 möbelhandlare. Skillnaden kan bero på att frågan om kemikalier i skor har varit mer omdiskuterad och att analyser av kemiska ämnen

i skor har utförts i ett antal undersökningar. Flera företag som handlar med skor är också medlemmar till Textilimportörerna. Textilimportörerna har tagit fram kemikaliekrav som deras medlemmar kan använda sig av.

I och med inspektionerna hörde möbelhandlarnas branschorganisation av sig och var intresserade av att ta fram information till sina medlemmar. Det har i efterhand resulterat i att branschorganisationen tagit fram kemikaliekrav som medlemmarna kan använda sig av. Det är ett mycket positivt resultat av inspektionerna.

Det har varit i vissa fall varit svårt att få svar på de frågor som ställts om de utvalda varorna. Svaren har dröjt eller har varit ofullständiga eller inte inkommit alls. Detta är en brist och visar att nödvändig kemikaliekompetens saknas inom företaget eller att kommunikationen med leverantörerna är bristfällig. Informationsplikten medför stora krav på företagen om att ha vetskap om vad varorna innehåller. I och med att kandidatförteckningen utökas kommer det bli ett ogörligt arbete att i efterhand gå bakåt i sin leverantörskedja för att få information. Det kommer då krävas att det finns robusta avtal, mellan inköp och leverantör, om att ämnen upptagna på kandidatförteckningen inte ingår.

Vad är en rimlig nivå

Inga inspektioner är avslutade med föreläggande om att vidta åtgärder i stället har råd och information använts för att upplysa företagen om vad som är en rimlig nivå. En rimlig nivå är att kemikaliekrav ska ställas vid inköp och att de ska omfatta de ämnena som är upptagna i bilaga VXII till Reach och kandidatförteckningen. Med hänsyn till att kandidatförteckningen successivt fylls på och med hänsyn till det Giftfria miljömålet är det lämpligt att kemikaliekraven utökas. Kemikaliekraven ska vara dokumenterade och de ska följas upp.

Råden till företag som inte har kommit så här långt i sitt arbete är då att

- ställa krav på kemikalieinnehållet i produkterna
- upprätta avtal, som omfattar bilaga VXII och kandidatförteckningen
- upprätta rutiner för att kunna hantera informationsplikten
- kontrollera att avtalet följs genom stickprovskontroll
- etablera goda och regelbundna kontakter med leverantörerna
- ta hjälp av branschorganisationer

Uppföljning och vidare arbete

Under 2011 kommer detta projekt att fortsätta med tillsynsbesök hos ytterligare ett antal möbelbutiker. Vi kommer att använda oss av erfarenheterna från detta projekt för att förbättra metodiken. Checklistan kan utökas med frågor, till exempel som om det finns en speciellt avsatt budget för analyser och om hur företaget arbetar med riskvärdering av sina leverantörer. Det kan också handla om att titta på avtal. Vi kommer att ha en fortsatt dialog med branschorganisationerna och Kemikalieinspektionen. Vi vill ha en fortsatt diskussion kring vilka kravnivåer som är rimliga, vilka rutiner kring informationsplikten som ska finnas, om och hur rutinerna ska vara dokumenterade och vilken typ av material som ska ligga till grund för informationen till kunder om ämnen på kandidatförteckningen. Det behövs också vägledning kring eventuella sanktioner kopplade till informationsplikten.

Under hösten 2010 fick Kemikalieinspektionen ett regeringsuppdrag att göra en handlingsplan för en giftfri vardag. Handlingsplanen har publicerats, och innebär bland annat att arbetet med att inspektera och kontrollera varor ska utökas. Miljöförvaltningarna i Stockholm, Malmö och Göteborg har genom den storstadsgemensamma tillsynen skaffat sig kunskap inom området varutillsyn.

Bilagor

Pressmeddelande

Nu kollas kemikalier i Malmös butiker

Vilka kemikalier finns i de möbler och skor som säljs? Har handeln den koll som krävs?

Nu gör miljöförvaltningarna i Malmö, Göteborg och Stockholm gemensam sak med inspektioner i tre städer. Inspektörer från miljöförvaltningarna i Malmö, Göteborg och Stockholm ska i höst besöka totalt ett 30-tal butiker och titta närmare på egenkontrollen när det gäller kemikalier.

- Vi tror att en gemensam satsning i våra tre städer ska ge uppmärksamhet åt den viktiga kemikaliefrågan och vi hoppas att handeln tar chansen att skaffa kunskap och bra rutiner, säger Andreas Askman, miljöinspektör på miljöförvaltningen i Malmö.

Bakgrunden är det tillsynsprojekt som Kemikalieinspektionen genomförde 2009 hos företag som tillverkar eller importerar textilier för barn. Kontrollerna visade att alltför många företag helt saknar rutiner och organisation för att på ett bra sätt skaffa sig kunskap om kemikalieinnehållet i varor. I höstens tillsynsprojekt har miljöförvaltningarna valt att titta närmare på möbel- och skobutiker. Den viktigaste anledningen är den senaste tidens larm om ftalater i sandaler för barn och dimetylfumarat i möbler. Inspektörerna ska ta reda på hur butikernas egenkontroll fungerar när det gäller kemikalieinnehåll i varor. De ska ställa frågor om hur butikerna skaffar information om innehållet. Hur säkerställer de att de varor som säljs i butiken inte innehåller förbjudna eller begränsade ämnen?

Tillsynsprojektet inleds under september med ett utskick till de butiker som ska kontrolleras. Planen är att besöka tio butiker per stad, varav hälften skobutiker och hälften möbel- och heminredningsbutiker.

Tid för tillsynsbesök

Under hösten kommer Miljöförvaltningarna i Stockholm/Göteborg/Malmö att ha ett storstadsgemensamt tillsynsprojekt av butiker som säljer heminredning/skor. Anledningen till inspektionerna är att kontrollera hur egenkontrollen fungerar, d v s vilka kemikaliekrav ställer ni vid inköp av varor och hur kontrollerar ni att varorna inte innehåller några förbjudna/begränsade ämnen som exempelvis dimetylfumarat. Vi vill även se era rutiner för hur ni uppfyller kravet på konsumentinformation, då era varor innehåller ämnen på kandidatlistan.

Miljönämnder är tillsammans med Kemikalieinspektionen operativ tillsynsmyndighet över varor på marknaden. Enligt miljöbalken ska ni som säljer varor ha kunskap om varan och veta att den inte innehåller farliga ämnen som kan skada människors hälsa eller miljön.

Miljöförvaltningen har för avsikt att besöka er den kl . Det är angeläget att butikschef och den person som är ansvarig för kemikaliefrågor kan delta på plats.

Om ni har frågor med anledning av inspektionen eller vill ändra tiden, kontakta mig gärna. För vår tillsyn debiteras en avgift som kommunfullmäktige beslutat, se bilaga om tillsyn och avgift.

Vänliga hälsningar

<!handläggare>

Miljöinspektör

Bilagor:

Kemikalier i textilier – råd till dig som importerar och säljer textilier, KEMI 2009

Faktablad om kemikalier i textilier, KEMI 2009

Informationsblad om tillsyn och avgifter

Checklista: Kemikalier i varor 2010

(Formuläret kompletteras med anteckningar vid inspektion och blir då minnesanteckningar.)

Inspektionsdatum:

Närvarande:

Miljöförvaltningen

Företaget

Allmänt om företaget

Företagets namn

Är företaget importör?

Tillhör ni någon branschförening?

☐

Ja

☐

Nej

Om ja - vilken?

Vilken typ av information om kemikaliefrågor får ni därifrån? (lagstiftning, nationellt-EU)

Leverantörer

Vilka är era leverantörer? (Namn?)

(Stora multinationella företag? Små lokala leverantörer? Svenska tillverkare?)

Ansvar för miljö- och kemikaliefrågor

Hur är ansvaret för miljö- och kemikaliefrågor organiserat?

(Ligger ansvaret på butiken, eller på koncernen? Finns någon särskilt utpekad person? Vilken befogenhet har denne / -a – egen budget, möjlighet att beställa tester, stoppa produkter?)

Finns miljöaspekter upptaget i företagets policy?

Har företaget någon form av miljöcertifiering?
(EMAS, ISO 14001 etc.)

Lagstiftning om kemikalier på varuområdet

Miljöbalken (SFS 1998:808)

Känner ni till hänsynsreglerna i miljöbalkens 2 kapitel?

I den svenska miljöbalkens andra kapitel finns allmänna hänsynsregler med krav på verksamhetsutövare avseende kunskap, försiktighetsmått och val av mindre farliga produkter.

- **2 §** "... skaffa sig den **kunskap** som behövs... för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet."
- **3 §** "... vidta de **försiktighetsmått**... som behövs för att förebygga... att verksamheten... medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön".
- **4 §** "... undvika att använda eller sälja... sådana kemiska produkter... som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan **ersättas** med sådana... som kan antas vara mindre farliga. (Exempel: DEHP byts mot andra mjukgörare eller annan plast, tungmetaller i färger och cancerframkallande azofärgämnen byts mot mindre farliga, farliga bekämpningsmedel fasas ut allteftersom mindre farliga utvecklas.)

Har ni rutiner för att säkerställa att ni uppfyller dessa regler?

Reach

Känner ni till vilka krav Reach-lagstiftningen kan ställa på företag som hanterar varor?

Användningen av ämnen i varor påverkas av Reach genom:

- att leverantören av en vara ska lämna information om särskilt farliga ämnen (som identifierats i kandidatförteckningen för tillståndsprövning) till mottagaren av varan, om varan innehåller mer än 0,1 viktprocent av ett särskilt farligt ämne. Även konsumenter ska på begäran få sådan information inom 45 dagar
- att begränsningar i Reach kan användas för att förbjuda eller på andra sätt begränsa varor på marknaden.

Har ni rutiner för att säkerställa att ni uppfyller dessa regler?

Känner ni till vilka ämnen som finns på kandidatförteckningen?

Känner ni till var ni hittar information om kandidatförteckningen, t.ex. när nya ämnen kommer upp?

Egenkontroll - kemikalieinnehåll

Hur försäkrar ni er om att produkterna inte kan orsaka skador hos kunderna eller i miljön? Vilka rutiner har ni och hur följer ni upp era krav?

(ställer krav vid avtal med leverantörer, begär muntliga garantier från leverantör/producent, begär skriftliga garantier från leverantör/producent, begär certifikat eller analysprotokoll i samband med leverans, analyserar stickprover etc.)

Vad gör ni om ni upptäcker att en vara som ni säljer kan medföra risker för hälsa och/eller miljö på grund av sitt innehåll av kemiska ämnen?

(meddelar leverantör/producent, meddelar myndighet, drar bort varan från marknaden etc.)

Har ni några specifika krav vad gäller ämnen som inte får förekomma i era varor?

☐ **Ja** ☐ **Nej**

Exempel?

Försöker ni gå längre än de krav som lagstiftningen ställer, för att undvika risker med kemikalier i varor?

☐

Ja

☐

Nej

Exempel?

Miljömärkning

Har ni några varor i sortimentet som är miljömärkta?

(Ex Svanen, Bra miljöval, EU-blomman, Öko-Tex 1000, FSC-certifierad träråvara mm)

Har ni kontroll på att träråvaran i era möbler inte innehåller regnskog?

Kemikaliekontroll – utvalda varor

Exempel på dokumentation som visar att det kemiska innehållet för varan överensstämmer med de begränsningar som finns i bilaga XVII till Reach. Dokumentationen kan vara analysprotokoll eller liknande.

(ställer krav vid avtal med leverantörer, begär muntliga garantier från leverantör/producent, begär skriftliga garantier från leverantör/producent, begär certifikat eller analysprotokoll i samband med leverans, analyserar stickprover etc.)

Produkt 1:

Produkt 2:

Information till kunder

Ger ni någon information till kunder om det kemiska innehållet i era varor, alt. miljö- eller hälsorisker förknippade med innehåll av kemikalier?

Får ni frågor från kunder om kemikalier och miljö- och hälsorisker? (Exempel?)

Har ni några exempel på klagomål/tillbud/besvär som kan ha uppstått på grund av det kemiska innehållet i en vara?

Hur hanteras sådana klagomål? Vilka rutiner har ni?

Publikationer utgivna av Göteborgs Miljöförvaltning

Rapporter (ISSN 1401-2448):

- R 2011:1 Årsrapport 2010
R 2011:2 Kunskapen om Reach hos nedströmsanvändare av kemikalier. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
R 2011:3 Metaller i vattendrag 2011
R 2011:4 Inventering av hasselmus *Muscardinus avellanarius* i Göteborgs kommun 2010
R 2011:5 Fjärilsprojekt 2010 – Fjärilar i undervisning och naturvård
R 2011:6 Marin flora på hårbotten – en inventering i Göteborg 2010
R 2011:7 Metaller i vallgravsfisk
R 2011:8 REACH och kunskap om kemikalier i textila varor i handeln. Ett delprojekt inom Giffritt Göteborg 2009-2010
R 2011:9 Förstudie om hårfärgningsmedel i hårvårdssalonger. Ett delprojekt inom Giffritt Göteborg 2009-2010
R 2011:10 Årsrapport Luftkvaliteten i göteborgsområdet 2010
R 2011:11 Tillsyn av fastighetsägare i Bergsjön
R 2011:12 Kemikalier i varor – tillsyn hos sko- och möbelhandel. Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm
- R 2010:1 Årsrapport 2009.
R 2010:2 Bottenfauna - En undersökning av limnisk bottenfauna i Göteborgs kommun 2009
R 2010:3 Metaller i vattendrag 2009
R 2010:4 Ålgräs och grundbottenfauna - tre undersökningar i Göteborg 2009
R 2010:5 Giffritt Göteborg. Uppföljning av delprojekt och aktiviteter 2005 - 2009
R 2010:6 Årsrapport Luftföroreningar 2009. Mätningar i Göteborgsområdet.
R 2010:7 Budget 2010
R 2010:8 Påverkan genom dialog -en utvärdering av dialogprojektet om textilier. Ett delprojekt inom Giffritt Göteborg
R 2010:9 Livsmedelskontroll i förskolor
R 2010:10 Miljörapport 2009. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2010:11 Fiskprojekt 2009
R 2010:12 Släng mindre mat - vinst för miljö och ekonomi. 11 stadsdelars arbete för att minska matsvinnet
R 2010:13 Bilavfettning - dags att välja grönt. Ett delprojekt inom Giffritt Göteborg
- R 2009:1 Årsrapport 2008
R 2009:2 Bottenfauna. En undersökning av botte faunan i sötvatten i Göteborgs kommun 2008
R 2009:3 Metaller i vattendrag. En undersökning av metallhalter i vattenmossa i Göteborg 2008
R 2009:4 Årsrapport Luftföroreningar. Mätningar i Göteborgsområdet 2008
R 2009:5 Biologisk övervakning av nätsnäckor i småbåtshamnar
R 2009:6 Projekt Sävån 2008
R 2009:7 Utfasningsämnen hos tillståndspliktiga verksamheter - förekomst och möjligheter till substitution
R 2009:8 Analyser av kemikalier i varor. Ett delprojekt inom projektet Giffritt Göteborg
R 2009:9 Antibakteriella ämnen i varor – en undersökning av butikssortiment och kunskap om kemikalier i varor
Ett delprojekt inom projektet Giffritt Göteborg
R 2009:10 Miljömål i bild - erfarenheter och metod
R 2009:11 Miljörapport 2008. En beskrivning av miljötillståndet i Göteborg
R 2009:12 Förstudie lekplatsutrustning. En inventering av utbudet av lekplatsutrustning enligt ramavtalet för Göteborgs Stad.
Ett delprojekt inom projektet Giffritt Göteborg.
R 2009:13 Sandödlor och småkryp. Fyra undersökningar i Göteborg 2009.

Tillsynsprojekt i samarbete mellan Malmö, Göteborg och Stockholm

Göteborgs Stad
Miljö

